

Etelä-Karjalan 1. vaihemaakuntakaava Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Etelä-Karjalan liitto

Kauppa, matkailu, elinkeinot ja liikenne

18.12.2013

Etelä-Karjalan 1. vaihemaakuntakaava Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Kauppa, matkailu, elinkeinot ja liikenne

Ehdotus 18.12.2013

Etelä-Karjalan liitto
Lappeenranta 2014

Kannen kuvat: Lappeenrannan kaupunki ja Imatran kaupunki

ETELÄ-KARJALAN 1. VAIHEMAAKUNTAKAAVA Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Kauppa, matkailu, elinkeinot ja liikenne

Tämä on OAS versio 6.

Tähän versioon on lisätty lausuntojen ja kommenttien myötä saadut
korjaukset ja lisäykset sekä tarvittavia päivityksiä.

18.12.2013

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	7
2.MAAKUNTAKAAVA MAAKUNNAN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄN OSANA	8
2.1 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset	8
2.1.1 Ohjausvaikutus alueiden käytön suunnitteluun	8
2.1.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	9
2.1.3 Vaikutus rakentamiseen ja muuhun maankäyttöön	9
3. MAAKUNTAKAAVAN SISÄLTÖ, TAVOITTEET JA KAAVA-ALUE	10
3.1 Kaava-alue	10
3.2 Kaavan sisältö ja tavoitteet	10
4.SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT, SELVITYKSET JA AIKAISEMMAT SUUNNITELMAT	11
4.1 Maakäyttö- ja rakennuslain asettamat lähtökohdat	12
4.2 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden asettamat lähtökohdat	13
4.3 Kansainväliset ja valtakunnalliset lähtökohdat	15
4.4 Maakunnalliset lähtökohdat, tavoitteet ja keskeiset strategiat	15
4.5 Kaavassa tutkittavat vaihtoehdot	16
4.6 Kaavan päätöksenteko	17
5. KAAVAN PERUSSELVITYKSET	17
5.1 Laadittavat selvitykset	17
5.2 Aikaisemmin laaditut selvitykset	18
6. OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS	18
6.1 Osalliset	19
6.2 Osallistumismenettelyt ja tiedottamisen tavat	19
6.2.1 Tiedotus ja osallistumismenettelyt kaavoitus prosessin eri vaiheissa	19
6.3 Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö	20
7.SELVITETTÄVÄT VAIKUTUKSET JA VAIKUTUSTEN ARVIOINNIN MENETELMÄT.....	20
7.1 Mitä vaikutuksia selvitetään	21
7.2 Arvioinnin toteutus	21
7.3 Arvioinnin tulokset	22
8. KAAVOITUKSEN KULKU, PÄÄTÖKSENTEKO JA MAHDOLLISUUDET VAIKUTTA22	22
8.1 Vaihemaakuntakaavan laatimisen käynnistäminen, kevät 2012	22
8.2 Tavoite- ja luonnosvaihe, syksy 2012–kevät 2013	23
8.3 Ehdotusvaihe, kevät 2013–syksy 2013	23
8.4 Hyväksymisvaihe, alkuvuosi 2014	23
8.5 Vahvistamisvaihe, syksy 2014	23
8.6 Toteutumis- ja seurantavaihe, 2014 – 2015	24
9. KAAVAPROSESSIN PÄÄVAIHEET JA AIKATAULU	24
10. YHTEYSTIEDOT	25

1. JOHDANTO

Ympäristöministeriö vahvisti Etelä-Karjalan kokonaismaakuntakaavan 21.12.2011. Kauppaa koskevan maankäyttö- ja rakennuslain muutos (319/2011) sekä tärkeiden kaupallisten palveluiden vahvistamatta jättäminen ja toimialan nopea kehitys edellyttävät uuden vaihemaakuntakaavan laatimista. Vaihemaakuntakaava tulee keskittymään kaupallisiin palveluihin, liikennejärjestelmään ja Venäjältä suuntautuvaan ostovoimaan sekä elinkeinoihin ja matkailuun. Vaihemaakuntakaavalla edistetään ja tuetaan kuntien kaavoitus- ja suunnittelun ja kaupallisten palveluiden kehittämistä. Tärkeänä suunnitteluteemana on maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet otettava huomioon siten, kuin siitä edellä säädetään: ”Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin”. Nämä tavoitteet soveltuvat hyvin laadittavaan vaihemaakuntakaavaan.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Lisäksi maakuntakaavan laadinnassa on huomioitava valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet, jonka yleistavoitteet ovat alueiden kilpailukykyyn vahvistaminen, palvelurakenteen turvaaminen koko maassa ja tasapainoisen aluerakenteen kehittäminen.

Maakuntakaavan laadinta aloitetaan maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmalla (OAS). Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen suunnitelma maakuntakaavan osallistumis- ja vuorovaikutus menettelystä sekä vaikutusten arvioimisesta. OAS on siis suunnitelma siitä kuinka kaavoitusmenettely tullaan järjestämään. Maakuntahallituksessa 28.3.2012 päätettiin 1. vaihemaakuntakaavan aloittamisesta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville panosta.

OAS:n tarkoituksena on kuvata kaavatyön lähtökoh-
tia, vaiheita ja osallisten mahdollisuuksia vaikuttaa
kaavan valmisteluun. Suunnitelmassa luonnehditaan
lisäksi myös myös ympäristöön kohdistuvia vaikutuk-
sia ja miten niitä on tarkoitus arvioida. Tarvittaessa
suunnitelmaa voidaan täydentää työn edetessä.

OAS kertoo yhteistyön pelisäännöt ja auttaa sidos-
ryhmiä sekä viranomaisia että muita osallisia löytä-
mään roolinsa kaavaprosessissa. Mahdollisuus osallis-
tumiseen tarjotaan jo suunnittelun alkuvaiheessa, jol-
loin ratkaisut ovat vielä avoimia ja tosiasialliset vaiku-
tumahdollisuudet ovat olemassa. OAS on virallinen
asiakirja, jota koskevat säädökset on kirjattu maan-
käyttö- ja rakennuslakiin (MRL 63§) ja -asetukseen
(MRA 30§).

Ympäristöministeriön vahvistuspäätöksen jälkeen
päätettiin kuntien, viranomaisten ja eri yhteistyöta-
hojen kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta aloittaa
vaihemaakuntakaavan laatiminen. Erityisesti maan-
käyttö- ja rakennuslain muutos teki tarpeelliseksi kau-
pallisten palveluiden uudenlaisen tarkastelun.

Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta
319/2011 astui voimaan 15.4.2011 ja se sisältää muu-
toksia muun muassa vähittäiskauppaa koskeviin sään-
nöksiin. Muutoksen mukaan vähittäiskaupan suuryk-
siköllä tarkoitetaan tässä laissa yli 2 000 neliömetrin
suuruista vähittäiskaupan myymälää (71 a §). Maa-
kuntakaavassa tulee esittää merkitykseltään seudullis-
en vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja ja kau-
pan enimmäismitoitus on osoitettava riittävällä tark-
kuudella (71 b §).

2. MAAKUNTAKAAVA MAAKUNNAN SUUNNITTELUJÄRJESTELMÄN OSANA

Maakunnan suunnittelun kokonaisuus muodostuu maakuntasuunnitelmasta, maakuntakaavasta ja maakuntaohjelmasta sekä maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmasta. Maakuntasuunnitelmassa esitetään yleispiirteisesti maakunnan tavoittila 20–30 vuoden päähän nykyhetkestä. Maakuntakaava laaditaan yleensä 10–20 vuoden aikatahtimella, maakuntaohjelma 3–5 vuodeksi kerrallaan ja sen toteuttamisohjelmaa valmistellaan vuosittain.

Maakuntasuunnitelma on maakunnan poliittista tahtoa ilmaiseva asiakirja, joka toimii perustana maakuntakaavalle ja maakuntaohjelmalle. Voimassaoleva Etelä-Karjalan maakuntasuunnitelma on hyväksytty vuonna 2003. Maakuntasuunnitelmassa esitetään tavoiteltu kehitys strategisesti tärkeinä valintoina toteuttavaksi maakuntakaavan ja -ohjelman avulla.

Maakuntaohjelmassa tähtäin on neljä vuotta. Etelä-Karjalan maakuntaohjelma vuosille 2011–2014 ja sitä koskeva ympäristöselostus on hyväksytty maakuntahallituksessa 24.5.2010 ja maakuntavaltuustossa 9.6.2010. Maakuntaohjelmassa asetetaan maakunnan keskeisiä kehittämistavoitteita ja toimintalinjoja sekä toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi ja suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi. Ohjelma perustuu aluekehityslakiin.

Maakuntakaava kuuluu maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen alueidenkäytön suunnittelujärjestelmään. Muita kaavamuotoja ovat kunnissa laadittavat yleis- ja asemakaavat. Maakuntakaavalla on tärkeä tehtävä maakunnan kehittämisessä ja sen suunnittelussa. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset kohdistuvat kun-

tien alueidenkäytön suunnitteluun ja viranomaisten toimintaan. Maakuntakaavalla toteutetaan myös maakuntaohjelman tavoitteita.

Maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman maakunnan alueiden käytöstä. Maakuntakaava vastaa valtakunnallisten, maakunnallisten ja useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteensovittamisesta. Siinä esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeelliset alueet. Maakuntakaavassa esitetään maakunnan yhdyskuntarakenteen ja alueidenkäytön perusratkaisut keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Kaavan laatii ja hyväksyy maakunnan liitto ja vahvistaa ympäristöministeriö.

Lain tavoitteet ja valtakunnalliset tavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat kaavoitusta.

2.1 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

Maakuntakaavassa korostuvat valtakunnallisten, maakunnallisten ja seudullisten näkökulmien huomioonottaminen. Kaavaa laadittaessa on otettava huomioon maankäyttö- ja rakennuslain määräykset ja sen mukaisesti valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistettävä niiden toteuttamista. Lisäksi maakuntakaavan laadinnassa on huomioitava valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet.

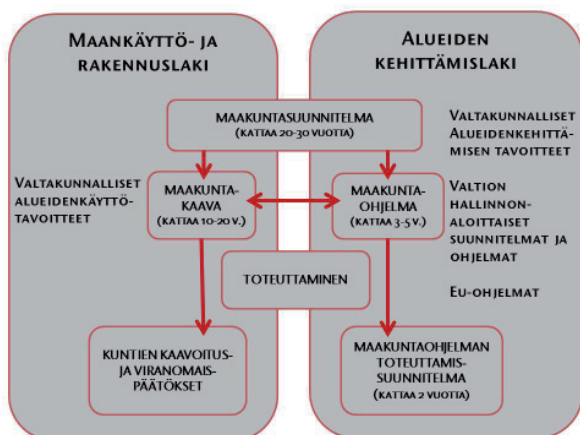
2.1.1 Ohjausvaikutus alueiden käytön suunnitteluun

MRL 32 § Maakuntakaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan:

”Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetun kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta.”

Kuva 1. Maakunnan kehittämisen malli

Maakuntakaavan tehtävänä on osoittaa valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät maankäyttöratkaisut. Kuntakaavoituksella ei voida hyväksyä maakuntakaavassa tutkittua ja osoitettua maakunnallisesti merkittävää aluevarausta tai maakunnallista verkostoa syrjäyttävää ratkaisua. Eikä kuntakaavassa voida myöskään osoittaa maakunnallisista ja seudullisesti merkittävää maankäyttöratkaisua ohi maakuntakaavan. Joissakin tapauksissa tämä on kuitenkin mahdollista, mikäli maakuntakaavan keskeiset tavoitteet ja ratkaisut eivät vaarannu.

Maakuntakaavan valkoiset alueet ohjaavat kuntakaavoitusta osoittamalla, ettei alueelle kohdistu maakuntakaavassa tutkittuja valtakunnallisia, maakunnallisia tai seudullisia suunnitelmia tai hankkeita.

2.1.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset kohdistuvat pääasiassa ohjauksena tarkempien kaavojen laadintaan ja viranomaisten työskentelyyn. Viranomaisten on suunnitelmia ja päätöksiä tehdessään pyrittävä edistämään maakuntakaavan toteuttamista ja huolehdittava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista (MRL 32 §, 33 §). Maakuntakaava kuitenkin rajoittaa lähtökohtaisesti toimintaa virkistys- tai suojelualueeksi tai liikenteen tai teknisen huollon verkostojen tarpeisiin osoitetuilla alueilla rakentamisrajoituksen takia.

Vaikutukset kohdistuvat lähinnä niiden viranomaisten toimintaan, joilla on alueiden käyttöön liittyviä tehtäviä. Ne vaikuttavat viranomaisen toiminnan suunnitteluun, järjestämiseen ja toteuttamiseen.

Erityislainsäädännön nojalla tapahtuvassa päätöksenteossa viranomaisvaikutuksen merkitys on riippuvainen siitä, miten viranomaisen päätöksenteon edellytyksistä ja niihin liittyvästä harkintavallasta on kysymyksessä olevassa erityislaissa säädetty:

- MRL 3 §: ”Tämän lain mukaiset alueiden käyttöä koskevat tavoitteet ja suunnitelmat on, siten kuin erikseen säädetään, otettava huomioon suunniteltaessa ja päätettäessä muun lain säädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä.”
- Maakuntakaavan huomioon ottaminen ja toteuttamisen edistäminen onnistuu parhaiten silloin, kun erityislaki antaa viranomaiselle laajan harkintavallan.

2.1.3 Vaikutus rakentamiseen ja muuhun maankäyttöön

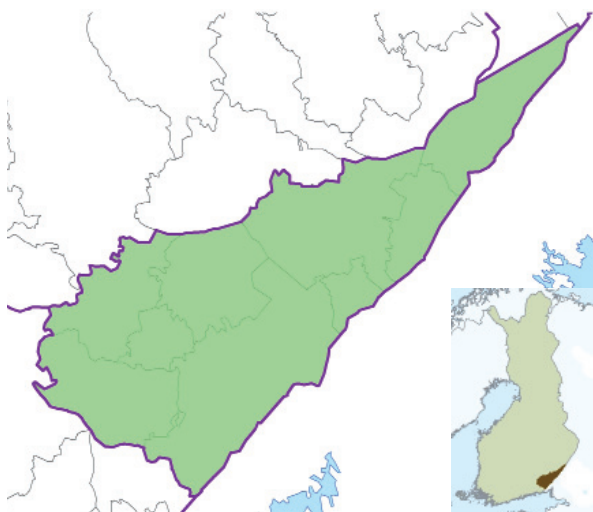
Maakuntakaavan toteuttamisen turvaamiseksi voidaan käyttää MRL 33.1–2 §:n ehdollista rakentamisrajoitusta:

- ”Maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Rakentamisrajoituksen aluetta voidaan kaavassa erityisellä määräyksellä laajentaa tai supistaa.”
- ”Alueella, jolla on rakentamisrajoitus voimaassa, ei lupaa rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista. Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos maakuntakaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai, milloin alue on katsottava varatuksi muun julkisyhteisön tarkoituksiin, tämä lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus).”
- Lisäksi maakuntakaavaan voidaan liittää myös väliaikainen rakentamisrajoitus, joka on voimassa kunnes maakuntakaava on vahvistettu, kuitenkin enintään kaksi vuotta (MRL 33.3 §).

Maakuntakaavassa voidaan myös antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-alueita suunniteltaessa tai rakennettaessa (maakuntakaavamääräykset). Mikäli jotakin aluetta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, voidaan maakuntakaavassa antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä (suojelumääräykset, MRL 30§).

Asianomainen ministeriö voi antaa kaavan toteuttavalle viranomaiselle oikeuden lunastaa maakuntakaavaan otetun alueen tai sen käyttöoikeuden supistamisen, jos se on tarpeellista maakuntakaavan toteuttamiseksi valtion, seudun, kuntayhtymän tai kunnan väestön yhteisiä tarpeita varten (MRL 99 §). Lunastusta käytetään kuitenkin erittäin harvoin.

3. MAAKUNTAKAAVAN SISÄLTÖ, TAVOITTEET JA KAAVA-ALUE

Kuva 2. Maakuntakaava-alue

3.1 Kaava-alue

Laadittavasta kaavasta käytetään nimeä Etelä-Karjalan 1. vaihemaakuntakaava ja siinä tarkastellaan pääasiassa kaupan palveluja ja niiden kehittämismahdollisuuksia sekä mitoittamista maakunnassa. Lisäksi matkailupalvelut ja muut elinkeinot sekä liikenneyhteyksien kehittäminen ovat vaihemaakuntakaavan teemoina. Maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen on tärkeänä tavoitteena. Vaihemaakuntakaavan ratkaisut korvaavat Etelä-Karjalan vahvistetun kokonaismaakuntakaavan aluevarauksia.

Kaava-alue on koko Etelä-Karjalan maakunta ja kaupallisten palveluiden tarve tutkitaan koko maakunnan osalta. Maakuntakaavassa maakunnan kehittämisstrategia voidaan konkretisoida kaavakartan, -määräysten ja -selostuksen avulla alueiden käytön kehittämisperiaatteiksi ja aluevarauksiksi.

3.2 Kaavan sisältö ja tavoitteet

Vaihemaakuntakaavassa tavoitteena on turvata alueidenkäytössä kaupan palveluiden monipuolinen saatavuus ja turvata elinkeinoelämän toiminta- ja kehittämismahdollisuudet sekä huomioida maakunnan erityisasema Venäjän rajanaapurina ja sitä kautta kasvavat ostosmatkailijien määrät. Lisäksi tavoitteena on kaupan palveluiden sijoittuminen pääasiassa keskustoihin mutta myös hyvien liikenneyhteyksien varrelle palvelemaan kauttakulku- ja kansainvälistä liikennettä, ostosmatkailua sekä myös paikallisia asukkaita.

Aluevaraukset tulee perustua riittäviin selvityksiin. Kaavan keskeinen sisältö saa lopullisen muotonsa viranomais- ja työneuvottelujen, kunta- ja sidosryhmä-neuvottelujen, ohjaus- ja työryhmätyöskentelyn sekä maakunnan muun suunnittelun periaatteiden ja vuoropuhelun kautta.

Monipuolinen matkailun kehittyminen ja matkailualueiden erikoispalvelujen tarve vaativat uudenlaista tarkastelua. Uusia alueita tarvitaan lisääntyvän matkailun ja elinkeinoelämän tarpeisiin. Esimerkiksi Venäjän WTO-jäsenyys tuo uusia mahdollisuuksia elinkeinoelämälle jolloin tarvitaan monipuolisia tuotantotoimintojen, palveluiden, logistiikan, varastoinnin ja muita elinkeinoelämän alueita.

Vaihemaakuntakaavaan liittyen laaditaan erillinen liikenteellinen selvitys rajaliikenteen sekä palvelujen asioinnin ja elinkeinoelämän liikenteen osalta. Sillä pyritään sovittamaan yhteen maankäytön ja liikenteen tarpeet.

Vaihemaakuntakaavan yhteydessä voidaan ottaa mahdollisesti käsittelyyn myös edellisen maakuntakaavan muutostarpeet siltä osin kuin kyse on ajankohtaisista, maakuntakaavaratkaisua vaativista kysymyksistä.

Kaava-alueella on voimassa Etelä-Karjalan kokonaismaakuntakaava, joka on vahvistettu ympäristöministeriössä 21.12.2011. Vaihemaakuntakaava tulee korvaamaan osoittain voimassa olevan maakuntakaavan.

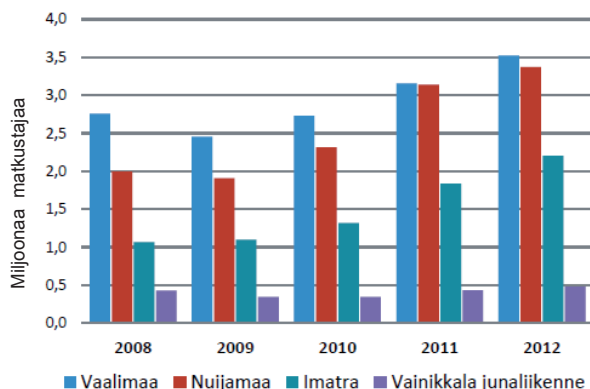
Kuva 3. Etelä-Karjalan kokonaismaakuntakaavasta jäi muun muassa vahvistamatta Parikkalasta vähittäiskaupan suuryksikkö -merkintä. Vaihemaakuntakaavassa pohditaan juuri näitä ja myös pienempiä kaupan aluetarpeita yhdessä kaupan toimijoiden kanssa.

4. SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT, SELVITYKSET JA AIKAISEMMAT SUUNNITELMAT

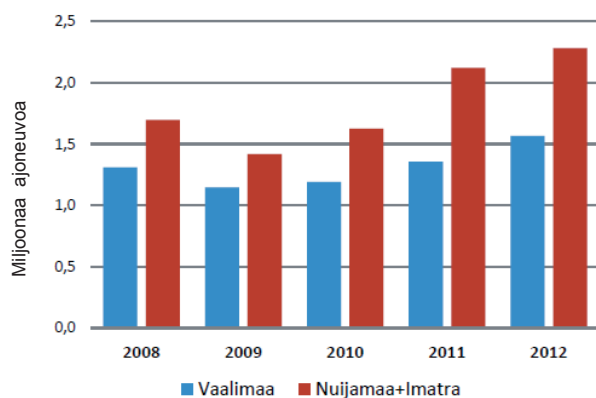
Maakuntahallitus päätti 28.3.2012 Etelä-Karjalan ensimmäisen vaihemaakuntakaavan laatimisen käynnistämisestä. Kyseessä on maakunnan kaavoituksen kuudes vaihe. Lähtökohdan muodostavat vahvistettu Etelä-Karjalan maakuntakaava ja maakuntasuunnitelma ja maakuntaohjelma. Kaavatyö päätettiin käynnistää ympäristöministeriön maakuntakaavan vahvistamis päätöksen myötä ilmenneiden suunnittelutarpeiden sekä maankäyttö- ja rakennuslain muutoksen johdosta sekä kaupan toimialan nopean kehityksen vuoksi.

Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet ja sovitetaan ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten, seudullisten sekä paikallisten tavoitteiden kanssa. Lisäksi maakuntakaavan laadinnassa on huomioitava valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet, jonka yleistavoitteet ovat alueiden kilpailukykyyn vahvistaminen, palvelurakenteen turvaaminen koko maassa ja tasapainoisen aluerakenteen kehittäminen.

Matkustajamäärät Kaakkois-Suomen raja-asemilla

Ajoneuvomäärät Kaakkois-Suomen raja-asemilla

Kuva 4. Liikennemäärät raja-asemittain vuosina 2008 – 2012. Kaavatyössä päivitetään ennusteet kaavan laatimisajankohdan mukaisiksi.

Selvitys Etelä-Karjalan kaupan palveluverkon mitoittamisesta ja vaikutusten arvioinnista valmistui helmikuussa 2013. Kaupan selvitykseen liittyvä erillinen Venäjän ostovoimaselvitys laadittiin yhteistyössä Kymenlaakson liiton kanssa. Vaihemaakuntakaavat ovat käynnissä molemmissa liitoissa samaan aikaan ja kaupalliset selvitykset on laadittu lähes samoin periaattein. Liikenteen ja maankäyttöratkaisujen yhteensovittamista tarkastellaan erillisellä liikenteellisellä selvityksellä. Lisäksi laaditaan kaavan taustaselvitys sekä tutkitaan aikaisemmin laadittujen selvitysten hyödyntämismahdollisuudet ja täydentämistarpeet.

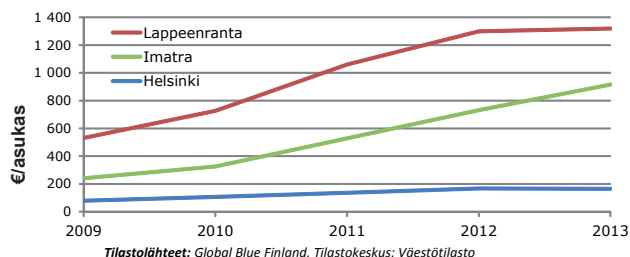
Tilastotiedon hyödyntäminen

Kaavatyössä hyödynnetään muun muassa ajantasaista tilastotietoa rajaliikenteestä sekä ostosmatkailusta, jota on saatavana kuukausittain.

Etelä-Karjalan tax free -myynti on kasvanut voimakkaasti vuodesta 2004 lähtien. Lappeenrannan tax free-myynti lähti jyrkkään kasvuun vuoden 2009 jälkeen ja on jatkanut kasvuaan ja yltänyt Helsingin myyntitasolle.

- Venäläiset käyttivät rahaa Suomessa vuonna 2012 yhteensä 1,153 miljardia euroa, tuoteostoihin 879 miljoonaa euroa ja palveluihin 274 miljoonaa euroa.
- Venäläiset käyttivät rahaa Lappeenrannan seudulla vuonna 2012 yhteensä 271 miljoonaa euroa, tuoteostoihin 246 miljoonaa euroa ja palveluihin 25 miljoonaa euroa.
- Venäläiset käyttivät rahaa Imatran seudulla vuonna 2012 yhteensä 85 miljoonaa euroa, tuoteostoihin 49 miljoonaa euroa ja palveluihin 36 miljoonaa euroa.

Tax free -myynti suhteutettuna alueen asukaslukuun (€/asukas)

Tietolähde: Global Blue Finland 2013

Kuva 5. Kuvassa on esitetty tax free -myynti suhteutettuna asukaslukuun. Imatran ja Lappeenrannan myynti on tässä valossa selvästi Helsinkiä suurempi.

Liikenne- ja viestintäministeriön laatiman selvityksen ”Suomen ja Venäjän välinen liikenne 2020 ja 2030, Ennuste talouden ja liikenteen kehityksestä” mukaan tavaraliikenteessä Venäjän vienti kasvaa ennusteiden mukaan vuodesta 2011 vuoteen 2020 35 prosenttia ja 91 prosenttia vuoteen 2030. Vastaava kasvu Venäjän tuonnille taas on 49 prosenttia vuoteen 2020 ja 126 prosenttia vuoteen 2030.

4.1 Maankäyttö- ja rakennuslain asettamat lähtökohdat

Uuden lain muutokset

Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta 319/2011 astui voimaan 15.4.2011 ja se sisältää muutoksia muun muassa vähittäiskauppaa koskeviin säännöksiin. Muutoksen mukaan vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan tässä laissa yli 2 000 neliömetrin suuruista vähittäiskaupan myymälää (MRL 71 a §).

Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset maakuntakaavalle edellyttävät, että osoitettaessa maakuntakaavassa vähittäiskaupan suuryksiköitä on sen lisäksi mitä maakuntakaavassa muutoin säädetään katsottava, että suunnitellulla maankäytöllä ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Palvelut tulee myös olla saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä. Suunnittelun maankäytön tulee edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkat ovat kohtuullisia ja liikenteen haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset. Maakuntakaavassa tulee esittää merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja ja kaupan enimmäismitoitus on osoitettava riittävällä tarkkuudella. (MRL 71 b §.)

Vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijaisena sijaintipaikkana tulisi olla keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan laatu huomioon ottaen ole perusteltu. Lisäksi merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön sijoittaminen maakuntakaavan keskustatoiminnoille tarkoitetun alueen ulkopuolelle edellyttää, että vähittäiskaupan suuryksikön sijoituspaikaksi alue on maakuntakaavassa erityisesti osoitettu tähän tarkoitukseen. (319/2011, 71 c §.)

Ympäristöministeriössä laaditaan parhaillaan opasta kaupallisten palveluiden osoittamisesta maakuntakaavaan. Opas valmistuu vuoden 2013 lopulla.

Lain mukaiset kaavan sisältövaatimukset

Maankäyttö- ja rakennuslaki astui voimaan 1.1.2000. Lain yleisenä tavoitteena on luoda edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys-

tä. Laissa on myös annettu kaikille kaavamuodoille yhteiset suunnittelun tavoitteet (MRL 5§). Kaikkea alueiden käytön suunnittelua koskevat myös velvoitte huolehtia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Maakuntakaavan sisältövaatimusten lisäksi tulee ottaa valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioon.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet otettava huomioon siten, kuin siitä edellä säädetään. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin.

Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa.

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 ja 77§:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten sekä 32§:ssä tarkoitettua maisema-alueita koskevien perustamispäästösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

1. maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
2. alueiden käytön ekologiseen kestävyys;
3. ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
4. vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön;
5. maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
6. maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen sekä;
7. virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

Edellä tässä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.”

4.2 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden asettamat lähtökohdat

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla pyritään ohjaamaan valtakunnallisesti merkittäviä kaavoituskysymyksiä ja tavoitteiden käytännön toteutus tapahtuu maakuntakaavoituksessa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet määrittelevät maakuntakaavan valtakunnalliset lähtökohdat (MRL 22§, 2.mom.).

Maankäyttö ja rakennuslain 24§:n mukaan: ”Valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, edistää niiden toteuttamista ja arvioida toimenpiteidensä vaikutuksia aluerakenteen ja alueiden käytön kannalta. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.”

Koska kaavassa tärkein teema on kauppa, otetaan ympäristöministeriön vähittäiskaupan suuryksiköiden kaavoitusoppaan mukaiset tavoitteet erityisesti huomioon. Kaupan sijainninohjauksen kannalta keskeiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat:

Yleistavoitteita:

- Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä siten, että henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen.
- Alueidenkäytöllä edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä osoittamalla elinkeinotoiminnalle riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen. Runsaasti henkilöautoliikennettä aiheuttavat elinkeinoelämän toiminnot ohjataan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisään tai muuten hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärelle.
- Kaupunkiseutuja kehitetään tasapainoisina kokonaisuuksina siten, että tukeudutaan olemassa oleviin keskuksiin. Keskuksia ja erityisesti niiden keskusta-alueita kehitetään monipuolisina palvelujen, asumisen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueina.

Erityistavoitteita:

- Maakuntakaavan ja yleiskaavan lähtökohtana on oltava perusteltu väestönkehitysarvio. Maakunnan suunnittelussa ja yleiskaavoituksessa on tarkasteltava pitkällä aikavälillä sekä taajama- että maaseutualueiden väestömäärän kehityksen erilaisia vaihtoehtoja.
- Maakuntakaavoituksessa ja yleiskaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheytymistä ja esit-

tää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet. Kaupunkiseuduilla on varmistettava joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä edistävä liikennejärjestelmä ja palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä selvitettävä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen.

- Alueidenkäytön suunnittelussa uusia, huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta.

- Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tukemaan yhdyskuntarakennetta. Näistä tavoitteista voidaan poiketa, jos tarve- ja vaikutusselvityksiin perustuen pystytään osoittamaan, että alueen käyttöönotto on kestävä kehityksen mukaista.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jotka koskevat yleisesti tämän vaihemaakuntakaavan ratkaisuja:

Toimiva aluerakenne

Yleistavoitteita

Alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoisia kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyä ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävä hyödyntämistä.

Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintiteijöihin. Aluerakennetta kehitetään monikeskuisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena.

Erityistavoitteet

Maakunnan suunnittelussa yhteistyössä maakuntien liittojen kesken on selvitettävä ne alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ja muuhun alueidenkäyttöön liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään ylimaakunnallisten kehittämisvyöhykkeiden muodostumista ja niiden kehittämisedellytyksiä. Maakunnan suunnittelussa on esitettävä valtakunnallisesti tärkeät vyöhykkeet sekä kaupunki- ja taajamaverkostot ja niiden kehittämistarpeet.

Maakunnan suunnittelussa on selvitettävä maaseudun alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä kyläverkoston kehittämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä, palvelujen saatavuutta, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista sekä ympäristöarvojen säilymistä.

Maakunnan suunnittelussa on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä ja edistettävä alueidenkäytön järjestämistä raja-alueilla. Samalla tulee kiinnittää huomiota alue- ja yhdyskuntarakenteen toimivuuteen sekä elinkeinotoiminnan tarpeiden ja ympäristöarvojen yhteensovittamiseen.

Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Samalla on huomioitava muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset.

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Yleistavoitteet

Alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Olemassa olevia yhdyskuntarakenteita hyödynnetään sekä eheytetään kaupunkiseutuja ja taajamia. Taajamia eheyttämässä parannetaan elinympäristön laatua.

Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä siten, että henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen. Liikenneturvallisuutta sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä parannetaan.

Alueidenkäytöllä edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä osoittamalla elinkeinotoiminnalle riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen. Runsaasti henkilöliikennettä aiheuttavat elinkeinoelämän toiminnot suunnataan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisään tai muutoin hyvien joukkoliikennedyhteyksien äärelle.

Kaupunkiseutuja kehitetään tasapainoisina kokonaisuuksina siten, että tukeudutaan olemassa oleviin keskuksiin. Keskuksia ja erityisesti niiden keskustaalueita kehitetään monipuolisina palvelujen, asumisen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueina.

Erityistavoitteet

Maakuntakaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja esittää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet. Erityisesti kaupunkiseuduilla on varmistettava henkilöautoliikenteen tarvetta vähentävä sekä joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä edistävä liikennejärjestelmä. Kaupunkiseuduilla on myös varmistettava palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä selvitettävä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen.

Alueidenkäytön suunnittelussa uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta. Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tu-

kemaan yhdyskuntarakennetta. Näistä tavoitteista voidaan poiketa, jos tarve- ja vaikutusselvityksiin perustuen pystytään osoittamaan, että alueen käyttöönotto on kestävä kehityksen mukaista.

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Erityistavoitteet

Maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylimaakunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostumiselle. Maakuntakaavoituksella ja yleiskaavoituksella on luotava alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla.

Maakunnan suunnittelussa on tuettava matkailukeskusten ja -alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia. Ensisijaisesti on kehitettävä olemassa olevia matkailukeskuksia ja -alueita. Alueidenkäytön suunnittelussa matkailualueita tulee eheyttää ja osoittaa matkailun kehittämiseksi riittävät alueet.

Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto

Yleistavoitteet

Liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Liikennejärjestelmä ja alueidenkäyttö sovitetaan yhteen siten, että vähennetään henkilöliikenteen tarvetta ja parannetaan ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytyksiä. Erityisiä huomioita kiinnitetään lisäksi liikenne liikenneturvallisuuden parantamiseen.

Tarvittaviin liikennedyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikennedyhteyksiä ja -verkostoja.

Erityistavoitteet

Alueidenkäytössä on turvattava olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.

Alueidenkäytössä on edistettävä matka- ja kuljetusketjujen toimivuutta ja turvattava edellytykset julkiselle liikenteelle sekä eri liikennemuotojen yhteistyön kehittämiseksi. Alueidenkäytön suunnittelussa on varattava riittävät alueet tavara- ja henkilöliikenteen terminaalien ja matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten. Nopean liikenteen junayhteyksiä toteutettaes-

sa on huolehdittava lähi- ja taajamaliikenteen toimintaedellytyksiä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on kokonaisuudessaan nähtävissä ympäristöministeriön internet sivuilla osoitteessa www.ympristo.fi.

Valtioneuvosto päätti vuonna 2004 valtakunnallisista alueiden kehittämisentavoitteista.

4.3 Kansainväliset ja valtakunnalliset lähtökohdat

Kansainväliset lähtökohdat

Maakunnan sijainti Venäjän naapurina ja asema EU:n raja-alueena antaa maakunnalle oman leimansa ja luo mahdollisuuksia kehitykseen monilla elämän alueilla. Maakunta on lähin EU-alue suhteessa Venäjään ja Venäjän markkinoihin. Lisäksi alue turvallinen ja vakaa ympäristö yrittäjille harjoittaa toimintaansa Venäjälle. Viime vuosina myös venäläiset ovat alkaneet investoida Etelä-Karjalaan. Koko maakunta, erityisesti Imatra ja Lappeenranta toimivat EU:n ja Venäjän kohtaustapaikkana. Esimerkiksi Rauhan ja Imatran kylpylän matkailualueiden kehittymisen myötä Imatran alueen matkailun vetovoima on kasvanut merkittävästi.

Etelä-Karjalaan suuntautuva rajaliikenne jatkaa kasvuaan. Kaikilla liikenteen rajanylityspaikoilla on jo nyt kapasiteettiongelmia sekä henkilö- että tavaraliikenteen osalta. Suomen kautta kulkevan transitoviennin arvo oli vuonna 2011 noin 20,7 miljardia euroa, liikenne siis kasvaa rajaliikennettä välittävillä teillä. Myös henkilöliikenteen osalta kasvu jatkuu voimakkaana ja lisääntyy entisestään mahdollisen viisumivapauden myötä. Viiden prosentin vuotuinen minimikasvu puolitoistakertaistaa henkilöliikenteen määrän vuoteen 2020 mennessä, jolloin rajan ylittäisi noin 14 miljoonaa matkustajaa. Nykyinen kasvu on yli 20 prosenttia vuodessa.

Vuonna 2012 matkustajamäärät Kaakkois-Suomen rajanylityspaikoilla oli noin 10 miljoonaa. Alle 22 000 matkustajan jäätiin vain harvoin ja viikonloppuisin päiväkohtainen ylittämäärä oli poikkeuksetta 30 000–40 000 matkustajaa.

Valtakunnalliset lähtökohdat

Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon myös valtakunnallisia tavoitteita ja strategioita, kuten ilmastotavoitteet ja energiatavoitteet. Liikennepoliittinen selonteko (2012) ohjaa tärkeiden tiehankkeiden suunnittelua ja edistämistä. Suomen matkailustrategia 2020 – 4 hyvää syytä edistää matkailutoimialojen kehitystä (TEM) ja valtioneuvoston periaatepäätös Suomen matkailupolitiikasta (2011, TEM) asettavat kansallisia lähtökohtia

matkailun kehittämiseksi ja edistämiseksi. Myös matkailun edistämiskeskuksella on oma strategiansa matkailun kehittämiseksi. Muita kansallisia lähtökohtia, joita tulisi huomioida suunnittelussa, ovat muun muassa jätasuunnitelmat ja kestävä kehitys edistävät suunnitelmat.

Kaupan kannalta keskeisiä valtakunnallisia lähtökohtia ovat:

- Kaupan sijainnin ohjauksen arviointityöryhmän raportti (Ympäristöministeriön raportteja 21/2009)
- Paljon tilaa vaativan erikoistavaran kauppa (Ympäristöministeriön raportteja 16/2008)
- Kauppa maakuntakaavoituksessa (Ympäristöministeriön raportteja 23/2007)
- Kauppa kaavoituksessa (Ympäristöopas 115, Ympäristöministeriö 2004)
- Katja Kontio, Tuomas Santasalo: Suositus paljon tilaa vaativan erikoistavaran kaupan tulkinnasta (Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000. Opas 2. Ympäristöministeriö 2000)
- Vähittäiskaupan suuryrityksien kaavoitus (YM, luonnos, valmistui vuoden 2013 lopulla).

4.4 Maakunnalliset lähtökohdat, tavoitteet ja keskeiset strategiat

Kauppaa ja matkailua sekä elinkeinoja ja liikennettä käsittelevän vaihemaakuntakaavan keskeisimpänä lähtökohtana on konsulttityönä laadittava selvitys Etelä-Karjalan kaupallisista palveluista, toiminnan edellytyksistä ja aluetarpeista sekä niiden vaikutuksista maakuntaan. Venäläisten matkailun ja erityisesti ostosmatkailun osalta on laadittu erillinen selvitys (Venäläisten matkailu Kaakkois-Suomeen 2025, TAK) yhdessä Kymenlaakson liiton kanssa. Kaavatyön vaihtoehtovaiheessa laadittavalla liikenneselvityksellä pyritään vaikuttamaan maankäyttöraatkaisuihin siten, että ne tukevat maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen tavoitetta. Kaavassa otetaan vahvasti huomioon alueella tapahtunut ja tapahtumassa olevat kaupanalan, liikennevirtojen ja matkailijamäärien erityisen huomattava kasvu. Vaihemaakuntakaavaa varten laadittava erillinen liikenneselvitys valmistuu keväällä 2013 aikana.

Lisääntyvä ostosmatkailu, kehittyvät palvelut ja matkailumarkkinoinnin tehostaminen luovat pohjaa ostos- ja vapaa-ajan matkailun edelleen kehittämiseksi.

Etelä-Karjalan lukuisien vesistöjen ja luonnon sekä rakennusperinnön ja kulttuurimaiseman moninaisuus ovat maakunnan vahvuuksia ja vetovoimatekijöitä. Luonnonympäristöön kuuluvat Natura- ja luon-

nonsuojelualueet, arvokkaat geologiset muodostumat, pohjavesialueet, maa-ainestenottoalueet ja muut arvokkaat luontokohteet. Kulttuuriympäristön osalta maakunnalliseksi erityispiirteeksi nousevat sotahistoria, vesistöt, kulkuväylät, elinkeinot ja teollisuus sekä asutusrakenne.

Etelä-Karjalassa on viime vuosina tehty mittavia investointeja matkailupalveluiden kehittämiseen. Holiday Club Saimaa rakentaminen Rauhaan ja siihen liittyvät muut investoinnit, Imatran kylpylän ja Ukonniemen alueen merkittävä kehittäminen sekä Lappeenrannan Huhtiniemen kylpylähotellihanke on valmistelussa. Lisäksi kesällä 2012 Rauhan alue sai toimia loma-asuntomessujen isäntänä.

Etelä-Karjalan maakuntaohjelma 2011–2014 ja sitä koskeva ympäristöselostus on hyväksytty maakuntahallituksessa 24.5.2010 ja maakuntavaltuustossa 9.6.2010.

Kymenlaakso ja Etelä-Karjala muodostavat yhteistoiminta-alueen, jossa käsitellään mm. maakuntaohjelmien ja toteutussuunnitelmien yhteisiä tavoitteita ja linjauksia sekä muita maakuntien yhteistyön kannalta merkittäviä asioita. Maakuntaohjelmia laaditaan yhteistyössä sekä lisäksi kauppaa koskevaa selvitystä tehdään liitoissa samanaikaisesti ja vaihemaakuntakaavatyö etenee molemmissa maakunnissa samaan tahtiin.

Etelä-Karjalan elinkeinostrategian (2005) tavoitteina on vahvistunut yritysjohtajuus ja yritystoiminta, osaavan ja koulutetun työvoiman saanti elinkeinoelämän tarpeisiin, vireä ja viihtyisä ympäristö ja toimiva infrastruktuuri sekä Venäjä: Etelä-Karjalan gatewayn -ajattelusta Pietarin matkailumahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Etelä-Karjalan matkailustrategiassa (2005) on määritelty toimenpiteet matkailun kehittämiseksi. Strategisissa kehittämistoimissa kiinnitetään erityistä huomiota matkailun alueellisiin vahvuustekijöihin, matkailun organisoimisen tehokkuuteen, Etelä-Karjalan erityisasemaan Venäjän matkailussa sekä Saimaan ja luonnon hyödyntämiseen.

Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys osat I ja II (2007) on käsitelty kattavasti muun muassa maakunnan luonnon oloja, ympäristöä sekä asutuksen, elinkeinon ja rakennusten historiaa.

Etelä-Karjalan energiaselvitys ja maakunnan energiatalouden tulevaisuus -selvitys valmistui diplomityönä maaliskuussa 2010. Diplomityössä selvitettiin eri energialähteiden hankintavaihtoehtoja, sekä eri

energialähteiden käytön kehittymissuunnat seuraavan 10–20 vuoden kuluessa.

Etelä-Karjalan liikennejärjestelmän työryhmän toiminta käynnistettiin kesällä 2009. Tässä työssä seurataan ajankohtaisia maakunnallisia ja valtakunnallisia teemoja, aktivoidaan liikennestrategian ja sen aiesopimuksen toteutusta sekä koordinoitaan, edistetään ja pyritään käynnistämään joitain yksittäisiä kärkihankkeita. Lisäksi työssä seurataan keskeisiä toimintaympäristön ja liikennejärjestelmän tilanmuutoksia, joita pyritään edistämään.

Etelä-Karjalan maakunnallinen liikennestrategia valmistui 2009 ja sen painopisteinä ovat yhteydet maakunnan ulkopuolelle, yhteydet maakunnassa, liikenneturvallisuus ja ilmastomuutoksen hillintä. Strategian mukaan liikennesektorin on kannettava oma vastuunsa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä. Keinot vaikuttaa liikenteen kasvihuonekaasupäästöihin voidaan ryhmitellä seuraavasti:

- ajoneuvojen yksikköpäästöihin (energiatehokkuuteen ja polttoaineisiin) vaikuttaminen
- liikennesuoritteisiin eli kysyntään ja kulkupalveluvalintaan vaikuttavien keinojen suosiminen
- ilmasto-ohjelmien laatiminen.

Liikennejärjestelmäsuunnitelmaa päivitetään tasaisin väliajoin.

Vaihemaakuntakaavassa maakuntakaavoituksen laakisäätöiset tavoitteet yhdistetään Etelä-Karjalan yleisiin tavoitteisiin ja strategioihin. Kaavan tavoitteena on luoda edellytykset kaupan ja elinkeinoelämän tasapainoiselle kehitykselle ja löytää niiden tarpeisiin parhaiten soveltuvia alueita. Suunnittelun tärkeänä lähtökohtana ja tavoitteena on hyvä ja tervehdyttävä elinympäristö, riittävät ja monipuoliset palvelut maakunnan asukkaille, työntekijöille ja matkailijoille sekä laatuikävän palveluiden ja toimivuuden kehittäminen.

4.5 Kaavassa tutkittavat vaihtoehdot

Maakuntakaavan laadinnan aikana tuodaan esille erilaisia vaihtoehtoisia kaavaratkaisuja, jotka käsitellään ja päätetään kaavaprosessin aikana. Vaihtoehtoisia maankäyttöratkaisuja sisältyy hankekohtaisiin selvityksiin, jotka toimivat lähtöaineistona kaavaprosessissa. Ympäristövaikutuksia arvioidaan jo kaavan luonnosvaiheessa. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tarkastellaan myös vaihtoehtoisia kaavaratkaisuja. Kaupan vaihemaakuntakaavaa verrataan lisäksi voimassa olevaan maakuntakaavaan ja sen muutostarpeisiin.

Kuva 6. Etelä-Karjalan rajanylityspaikat ja tiet, erityisesti valtatie kuusi ovat vilkkaasti liikennöityjä. Vaihemaakuntakaavassa tullaan kiinnittämään huomiota myös logistisiin yhteyksiin ja niihin liittyviin aluetarpeisiin rajanylityspaikkojen läheisyydessä.

Kuva 7. Maakuntien liittojen suunnittelujärjestelmä

4.6 Kaavan päätöksenteko

Maakuntakaavan valmistelua koskevat päätökset tekee Etelä-Karjalan maakuntahallitus.

Maakuntakaavan hyväksyy maakuntavaltuusto, jonka jälkeen kaava toimitetaan ympäristöministeriöön vahvistettavaksi. Maakuntahallitukselle ja -valtuustolle järjestetään kaavaprosessin aikana työseminaareja, joissa valtuutetuilla ja hallituksen jäsenillä on mahdollisuus linjata kaavan sisältöä ja valmisteluprosessia. Kaavatyötä ohjaa vaihemaakuntakaavan ohjausryhmä. Ohjausryhmän nimeää maakuntahallitus.

5. KAAVAN PERUSSELVITYKSET

5.1 Laadittavat selvitykset

Vaihemaakuntakaavan taustaselvitykseen (Etelä-Karjalan vaihemaakuntakaavan taustaselvitys) koostaan ne maakunnalliset suunnittelun taustatiedot ja lähtökohdat, joilla on merkitystä tämän kaavan suunnittelussa.

Kauppaa käsittelevän vaihemaakuntakaavan selvityksistä tärkeimpänä on konsultin laatima selvitys Etelä-Karjalan kaupallisista palveluista, toiminnan edellytyksistä ja aluetarpeista sekä niiden vaikutuksista maakuntaan (**Etelä-Karjalan kaupan rakenne ja mitoitus vuoteen 2025**). Lisäksi TAK Oy:n laatima selvitys (**Venäläisten ostomatkailun merkitys ja tulevaisuuden näkymät**), Kaupan liiton tutkimus (**Venäläiset kuluttajat Suomessa**) venäläisten ostovoimasta ja sen kehittymisestä maakunnassa sekä sisäasiainministeriön ja liikenne- ja viestintäministeriön laatimat rajaliikenteen kehittämiseen liittyvät selvitykset ovat

tärkeässä asemassa kaavaa laadittaessa. Myös **viisumivapautta koskeva selvitys** on käynnistynyt yhteistyössä eri viranomaisten ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Se valmistuu vuoden 2013 aikana.

Vaihemaakuntakaavaa varten laadittava liikenneselvitys (Etelä-Karjalan vaihemaakuntakaavan liikenteellinen selvitys) tähtää maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiseen. Liikenneselvitys käynnistyi maankäytön vaihtoehtojen tarkastelulla liikenteen näkökulmasta. Liikenneverkko selvityksellä tutkitaan uusien aluevarausten liikenteellistä sijaintia. Liikenneselvityksen yhdessä tarkastellaan myös maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista sekä laaditaan vaihtoehtotarkasteluja ja selvitetään niiden vaikutuksia. Selvitys valmistuu kevään 2013 aikana.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen, Kymenlaakson liiton ja Etelä-Karjalan liiton yhdessä laatimalla **rajaliikenteen toimenpideselvityksellä** on arvioitu rajalii-

kenteen sujuvuutta edistävät toimenpiteet lyhyellä sekä pidemmällä aikavälillä. Kuitenkin uutta selvitystä tarvitaan, koska liikenne on kasvanut odotettua nopeammin.

Myös **luontoselvityksiä** joudutaan laatimaan uusien aluevarausten osalta. Laadittavien vaihtoehtojen ja uusien aluetarpeiden osalta selvitetään arvokkaat luontokohteet ja arvioidaan vaikutukset. Erilaisia selvitystarpeita voi lisäksi ilmaantua kaavaluonnosvaihtoehtojen tiimoilta.

Ympäristöministeriö käynnisti keväällä 2010 **valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivytysinventointiohjelman**. Päivitys- ja täydennysinventointintarkoituksena on tarkistaa aluevalikoima, arvoluokka ja rajaukset vastaamaan uudistuneita maisemanhoidon toteuttamis- ja ohjausjärjestelmiä. Inventoinnissa keskitytään maaseudun kulttuurimaisemiin, erityisesti viljelymaisemiin, niihin liittyvään asutukseen, vanhaan tiestöön, kulttuuriperintöön sekä mahdollisesti jonkin muun elinkeinon synnyttämiin maisemiin. Keskeisessä asemassa ovat perinteisessä asussa säilyneet, elinvoimaiset, luonnoltaan ja kulttuuriperinnöltään monipuoliset viljelymaisemat. Päivitys- ja täydennysinventoinnit toteutetaan vuosina 2010–2014. Inventointien tulokset muodostavat uuden listauksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista, jonka pohjalta valtioneuvosto tekee päätöksen. Uusi päätös korvaa vuoden 1995 päätöksen. Inventoinnit tehdään maakunnittain ja samalla inventoidaan myös maakunnallisesti arvokkaat alueet, joista päättäminen kuuluu maakuntien liitoille. Inventoinnin tulokset otetaan huomioon vaihemaakuntakaavan laadinnassa.

5.2 Aikaisemmin laaditut selvitykset

Etelä-Karjalan maisema- ja kulttuurialueselvitys (2007) hyödynnetään vaihemaakuntakaavan maisema- ja kulttuurialueiden tarkastelussa. **Suur-Saimaan luonto- ja virkistyskäyttöselvitys** (2005) ja **Etelä-Karjalan ulkoilu- ja virkistyskäyttöselvitys** (2009) toimivat muun muassa matkailu- ja virkistyspalveluiden ja niihin varattavien alueiden suunnittelun apuvälineinä.

Etelä-Karjalan taajamajunaselvitys valmistui vuonna 2010. Selvityksessä on pohdittu taajamajunayhteyden järjestämistä työssäkäyntiliikennettä ja kaukojunien jatkoyhteyksiä silmällä pitäen. Taajamajunayhteyden mahdollisuuksia toimia joukkoliikenneyhteytenä matkailu- ja kaupanpalveluihin voidaan hyödyntää kaavan suunnittelussa.

Lisäksi vuoden 2011 lopussa valmistui **kevyen liikenteen laaturaitis selvitys**, jonka tavoitteena on luoda kattava kevyen liikenteen reittiverkosto Etelä-Karjalan laaturaitiselle. Selvityksillä edesautetaan yksityisautoilun vähentämistä ja ilmastonmuutostavoitteiden saavuttamista. Laaturaitis selvityksen toteuttaminen on käynnistynyt kevyen liikenteen viitoitustyöllä keskeisellä työssäkäyntialueella Kärjen kylästä (Lappeenranta) Ruokolahden rajalle (Imatra). Viitoitus valmistui vuoden 2012 aikana. Myös reittejä parannettiin joillakin osuuksilla. Kaupallisten palveluiden sijoittamisessa otetaan huomioon laaturaitis selvityksen mukaiset kevyenliikenteen reitistöt.

Vaihemaakuntakaavan kohteet **viistokuvattiin** kesällä 2013.

6. OSALLISTUMINEN JA VUOROVAIKUTUS

Maankäyttö- ja rakennuslain MRL62§:n mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnitella lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehtoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Vuorovaikutuksesta kaavaa valmisteltaessa säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksessa.

6.1 Osalliset

Maanomistajat

- Kaava-alueen maanomistajat ja -haltijat ja heitä edustavat yhteisöt ja järjestöt.

Ne, joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa

- kaavan vaikutusalueen asukkaat
- yrityksen- ja elinkeinojen harjoittajat
- alueella työssä tai koulua käyvät henkilöt
- yritysten ja laitosten palveluiden käyttäjät
- kaava-alueen ulkopuolisen alueen maanomistajat ja haltijat.

Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään

- Etelä-Karjalan kunnat: Lappeenranta, Imatra, Parikkala, Ruokolahti, Rautjärvi, Luumäki, Lemi, Taipalsaari ja Savitaipale
- Maakuntien liitot: Kymenlaakson liitto, Etelä-Savon maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan liitto
- Etelä-Karjalan naapurikunnat: Kitee, Savonlinna, Sulkava, Puumala, Mikkeli, Mäntyharju, Kouvola, Miehikkälä, Hamina.
- Liittoumat: Etelä-Suomen maakuntien liittouma, Itä-Suomen maakuntien liittouma

alueelliset ja muut viranomaiset

- Etelä-Karjalan maakuntamuseo
- Etelä-Karjalan pelastuslaitos
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto AVI
- Finavia
- Itäinen tullipiiri
- Itä-Suomen Sotilasläänin Esikunta
- Järvi-Suomen väyläyksikkö
- Kaakkois-Suomen ELY-keskus
- Kaakkois-Suomen Metsäkeskus
- Kaakkois-Suomen rajavartiosto
- Lappeenrannan lentoasema
- Liikennevirasto
- Metsähallitus
- Museovirasto
- Etelä-Karjalan maakuntamuseo
- Trafi
- Työ- ja elinkeinoministeriö

muut alueelliset yhteisöt

- Lappeenrannan teknillinen yliopisto
- VR-yhtymä Oy

- VR Transpoint
- Oy VR Rata Ab, Itä-Suomen ratakeskus

muut toimijat ja yritykset

- Wirma
- Imatran Seudun Kehitysyhtiö
- Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiö
- Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri
- Etelä-Karjalan yrittäjät
- Kaupan liitto
- Lappeenrannan kaupunkikeskusta LAKES ry
- Imatran kaupunkikeskustat Imitsi ry
- Metsäteollisuus ry
- MTK Etelä-Karjala.

6.2 Osallistumismenettelyt ja tiedottamisen tavat

Maakuntakaavan laadinnassa korostetaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kansalaisten osallistumista, suunnittelun vuorovaikutteisuutta ja vaikutusten arviointia. Osallistumismenettelyjä ovat lakisääteiset nähtävillä olot kaavan erivaiheissa, esittelytilaisuudet ja sidosryhmäneuvottelut sekä vapaamuotoiset keskustelut kaavan valmistelijoiden kanssa. Kaavatyötä jatketaan tiiviissä yhteistyössä erityisesti kuntien kanssa.

Kuntakeskustelut, maakuntakaavan ohjausryhmä ja erilaiset maakuntakaavan työryhmät lisäävät vuorovaikutusta sekä tuovat asiantuntemusta suunnittelutyöhön.

6.2.1 Tiedotus ja osallistumismenettelyt kaavoitus prosessin eri vaiheissa

Kaikilla osallisilla on valmisteluprosessin eri vaiheissa mahdollisuus vaikuttaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältöön, kaavan tavoitteisiin, kaavan sisältöön ja vaikutusarviointien riittävyyteen.

Valmistelun eri vaiheissa saa tietoa Etelä-Karjalan liitosta, Etelä-Karjalan liiton erillisistä maakuntakaavatiedotteista, kaavoituskatsauksesta, Etelä-Karjalan liiton kotisivuilta sekä kaavan vaiheraporteista, maakunnan jäsenkunnista, tiedotus- ja keskustelutilaisuuksista että eri tiedotusvälineiden kautta.

Kaavan virallisista nähtävilläolovaiheista (OAS, kaavaluonnos, kaavaehdotus) kuulutetaan alueellisissa, maakunnallisissa ja paikallisissa lehdissä.

Tiedottamisen ja vuorovaikutuksen menettelytapoja täsmennetään kaavan aloitusvaiheessa. Kaavan sisältöön vaikuttami sen kannalta keskeisiä osallistumisen vaiheita ja sisältöjä ovat:

- Aloitusvaihe (keväät 2012): Osallistumis- ja arviointisuunnitelman sisältö
- Tavoitevaihe (2012–2013): Lähtötietojen riittävyys, lisäselvitysten tarve, tavoitteiden sisältö
- Valmisteluvaihe (2012–2013): Kaavaluonnoksen ja vaihtoehtoisten kaavaratkaisujen sisältö, kaavan vaikutusten arvioinnin riittävyys
- Ehdotusvaihe (2013–2014): Kaavaehdotuksen sisältö.

6.3 Viranomais- ja sidosryhmäyhteistyö

Lakisääteisiä (MRA 11§) viranomaisneuvotteluja järjestetään kaksi ympäristöministeriön ja maakunnan liiton sekä keskeisten viranomaisten kanssa. Neuvottelut järjestetään aloitusvaiheessa sekä ehdotusvaiheessa. Aloitusvaiheen neuvottelu pidetään, kun luonnokset työohjelmasta ja OAS:sta sekä alustavat tavoitteet on laadittu. Ehdotusvaiheen neuvottelu järjestetään, kun ehdotusvaiheen muistutusten ja lausuntojen yhteenveto sekä vastineluonnos ovat laadittu. Vaikka luonnosvaiheen neuvottelu ei ole lakisääteinen, olisi

se syytä järjestää 1. vaihemaakuntakaavaluonnoksen valmistuttua, ennen virallisen kaavaehdotuksen nähtäville asettamista. Tarvittaessa voidaan järjestää ylimääräisiä neuvotteluja.

Ympäristöministeriön ja Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kanssa järjestetään viranomaisneuvottelut maankäyttö- ja rakennuslain (66§) mukaisesti. Neuvotteluihin kutsutaan ne viranomaiset ja tahot, joiden toimialaa maakuntakaavoitus koskee. Lakisääteisten viranomaisneuvottelujen hyväksytyt muistiot liitetään osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteiksi (liite 1 ja liite 2). Lisäksi järjestetään tarvittavia toimialakohtaisia neuvotteluja ja työneuvotteluja kaavan valmistelun eri vaiheissa. Maakuntakaavan tarkoituksena on myös eri viranomaisten suunnitelmien yhteensovittaminen.

Kuntien kanssa järjestetään neuvotteluja kuntatapaamisissa. Myös muiden esimerkiksi rajaviranomaisten kanssa neuvotellaan. Kuntien kaavoituskatsauksia varten toimitetaan aineistoa maakuntakaavan etenemisestä. Lisäksi voidaan tarvittaessa neuvotella Venäjän sekä Karjalan tasavallan viranomaisten kanssa.

Keskeisten neuvottelujen muistiot dokumentoidaan.

7. SELVITETTÄVÄT VAIKUTUKSET JA VAIKUTUSTEN ARVIOINNIN MENETELMÄT

Vaikutusten arviointi on keskeinen osa maakuntakaavan valmisteluprosessia. Arvioinnilla tuotetaan tietoa suunnittelijoille, päättäjille ja osallisille kaavan toteuttamisen vaikutuksista, merkittävydestä ja mahdollisten haitallisten vaikutusten lieventämisvaihtoehtoista. Arvioinnin tehtävänä on tukea vaihtoehtojen laadintaa ja kaavaratkaisun valintaa.

Vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnin lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain 9§ sekä asetuksen 1§. Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellissamäärin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset.

Vaikutusten arviointi tehdään sillä tasolla ja tarkkuudella, kuin maakuntakaava yleispiirteisenä kaavana

edellyttää ja siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Laadittavan vaihemaakuntakaavan välittömät vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti Etelä-Karjalan maakuntaan. Maakuntakaavan luonteesta johtuen ja tarkastelunäkökulman perusteella vaikutusalue on kuitenkin maakuntaa laajempi. Varsinkin palveluverkoston ja liikenteen osalta vaikutukset ulottuvat laajemmalle. Vaihemaakuntakaavassa selvitetään riittävällä tarkkuudella ylimaakunnalliset vaikutukset ja vaikutukset Venäjän liikenteeseen. Vaikutusalueen ulottuvuus tarkentuu kaavasunnittelun aikana.

7.1 Mitä vaikutuksia selvitetään

Vaihemaakuntakaavan vaikutuksia arvioitaessa otetaan huomioon maakäyttö- ja rakennusasetuksessa (1§) mainitut vaikutukset. Vaikutuksia arvioidaan erityisesti seuraavien osa-alueiden osalta:

- seutu- ja yhdyskuntarakenne
- kaupallinen tarjonta ja saavutettavuus
- ostovoima siirtymät ja kaupallisten ratkaisujen sijoittelun vaikutukset kaupunkikeskustojen palveluihin ja liikenteeseen
- liikenne- ja tekniset palvelut
- yhdyskuntatalous ja elinkeinoelämä
- luonto- ja luonnonvarat muun muassa arvokkaat luontoalueet
- maisemakuva, kulttuuriperintö ja rakennettu ympäristö
- sosiaaliset olosuhteet
- maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen.

Vaikutusten arvioinnissa otetaan myös huomioon ns. nollavaihtoehto, jossa mitään ei tehdä eikä uusia alueita kaavoiteta. Mitkä ovat tällöin seuraukset? Lisäksi selvitetään matkailun, kaupan ja tax-free kaupan tilastot ja ennusteet sekä analysoidaan niiden jakautuminen alueittain. Tarkastelussa otetaan huomioon matkailijamäärät, ostovoiman suunnat ja laatu sekä ostosmatkailijoiden määrä kaupanaloittain. Myös mahdollisen viisumivapauden ja Venäjän WTO -jäsenyyden vaikutukset tulee selvittää. Kaupan vaikutuksia liikenteeseen ja liikennemääriin sekä raja-asemien kapasiteettiin on tärkeä tutkia.

Vaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon, että maakuntakaava toteutuu asteittain kuntakaavoituksen ja viranomaistoiminnan kautta. Myös kaavan pitkä ajallinen ulottuvuus asettaa haasteita arvioinneille. Vaikutusten arviointiprosessin tuloksena saadaan perustelut esitetyille aluevarauksille ja kaavan sisältövaatimusten toteutumiseksi. Laaditut selvitykset ovat myös tärkeä perusta kaavan lainmukaisuuden arvioinnille.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuden vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

1. ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
2. maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;

Kuva 8. Matkailu ja palvelut ovat tärkeä osa Etelä-Karjalan elinkeinoelämää. Vaihemaakuntakaavassa tullaan myös pohtimaan matkailua ja siihen liittyviä aluetarpeita. (Kuva Lappeenrannan kaupunki)

3. kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
4. alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;
5. kaupunkimaisemaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön. (MRA 1§.)

Maakuntakaavassa esitettäviä Natura 2000-alueisiin vaikuttavia hankkeita ja toimintoja arvioidaan luonnonsuojelun edellyttämällä tavalla (LSL 65§), jos arviointi katsotaan tarpeelliseksi.

7.2 Arvioinnin toteutus

Kaupan palveluverkon mitoittaminen ja vaikutusten arviointi toteutetaan konsulttityönä. Osa selvityksestä on toteutettu yhteistyössä Kymenlaakson liiton kanssa ja tarkempi maakunkahtainen tarkastelu erillisenä konsulttityönään.

Arvioinnit laaditaan maankäyttömuodoittain kaavan luonnosvaiheessa. Koko kaavan toteuttamisen yhteisvaikutukset arvioidaan edellä lueteltujen lisäksi asetettujen sisältövaatimusten sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta ja raportoidaan lopullisessa kaavaselostuksessa.

Kaavatyössä huolehditaan siitä, ettei kaavan toteuttaminen merkittävästi heikennä Natura 2000 -verkoston kohteiden luontoarvoja. Varaudutaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvien kohteiden luontoarvoihin kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen asianmukaisella tavalla (LSL 65§).

Arvioinnissa käytetään myös soveltuvin osin hyväksi aikaisempia arviointeja sekä muissa suunnitelmissa ja YVA-lain mukaisissa hankkeissa tehtyjä arviointeja. Lisäksi arvioinnissa voidaan käyttää tarpeen vaatiessa eri alojen asiantuntijoita tai konsultteja.

7.3 Arvioinnin tulokset

Arvioinnista saadut keskeiset tulokset dokumentoidaan erillisessä vaikutusten arviointiselvityksessä. Arviointiselvitys kokoaa yhteen arvioinnin keskeiset tulokset. Kaavan erilliselvityksissä käsitellään tiettyjä aiheita tai alueita, jotka liitetään varsinaiseen arviointi raporttiin.

Kaavan vaikutuksia kuvataan maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla kuten mm. vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen, maankäyttöön sekä vaiku-

tuksia liikenteeseen, energiankulutukseen, päästöihin, ilmalaatuun ja ilmastoon. Myös sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia arvioidaan.

Arviointitulokset ovat osa kaavamateriaalia. Merkittävät vaikutukset kuvataan selvityksissä sanallisesti. Myös kaavaprosessin aikana saatu palaute otetaan huomioon ja vaikutusten arviointeja täydennetään arviointiprosessin edetessä.

8. KAAVOITUKSEN KULKU, PÄÄTÖKSENTEKO JA MAHDOLLI-SUUDET VAIKUTTAA

Kuva 9: Kaavoituksen kulku

Tähän osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan sisältyy ohjeellinen aikataulu, jota voidaan tarkentaa työn edetessä. Aikataulussa on esitelty vaihemaakuntakaavoituksen kulkua ja siihen liittyviä toimenpiteitä.

Vaihemaakuntakaavan laatimisesta vastaa Etelä-Karjalan liitto. Kaavan laatimisen eri vaiheita käsitellään maakuntakaavan laadintaa varten perustettavassa ohjausryhmässä, työryhmissä ja kuntien kanssa käytävissä neuvotteluissa, yhteistyöryhmissä ja seutukuntakokouksissa. Yhteistyötä tehdään aktiivisesti kaupunkien ja kuntien kanssa. Lisäksi vuorovaikutteisuutta saadaan maakuntakaavan asiantuntijatyöryhmien sekä ohjausryhmätyöskentelyjen kautta.

Maakuntahallitus päättää keskeisistä sisällöllisistä linjauksista ja kaavaehdotuksesta. Maakuntavaltuusto hyväksyy kaavan maakuntahallituksen ehdotukses-

ta, jonka jälkeen kaava saatetaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi.

Etelä-Karjalan liitossa maakuntakaavan käytännön järjestelyistä vastaa maankäytön suunnittelun osasto, jonka yhteystiedot ovat jäljempänä. Kaavaprosessille laaditaan vuosittain tarkempi työohjelma.

Osalliset voivat osallistua ja vaikuttaa sekä suunnitteluun että kaavan sisältöön kaikissa seuraavassa esitellyissä vaiheissa ja yhteyksissä. Mielipiteensä voi ilmaista suullisesti keskustelujen kautta tai jättämällä kirjallisen huomautuksen. Käytössä on myös sähköinen viestintä. Tarkemmat yhteystiedot löytyvät kappaleesta kymmenen.

Tarkempi alustava aikataulu on osallistumis- ja arviointisuunnitelman kappaleessa yhdeksän. Aikataulua voidaan muuttaa, täydentää ja täsmentää kaavatyön eri vaiheissa.

8.1 Vaihemaakuntakaavan laatimisen käynnistäminen, kevät 2012

Aloitusvaihe

Maakuntahallitus päätti 28.3.2012 1. vaihemaakuntakaavan laatimisesta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä olosta.

- laaditaan alustava työohjelma
- laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- ilmoitetaan kaavan vireille tulosta
- tiedotetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta
- varataan osallisille mahdollisuus palautteen antamiseen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

8.2 Tavoite- ja luonnosvaihe, syksy 2012–kevät 2013

Tavoitevaihe ja alustava luonnos

- perustetaan kaupan ohjausryhmä
- laaditaan kaupallinen selvitys
- järjestetään viranomaisneuvottelu
- aloitetaan liikenteellinen selvitys, maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen
- määritellään kaavan laatimisen tavoitteet maakunnan omien kehittämistarpeiden ja laadittujen selvitysten pohjalta sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden antamien lähtökohtien ja osallisten kanssa käytyjen keskustelujen ja lausuntojen perusteella
- tavoitteita voidaan edelleen tarkentaa ja niihin voidaan tarpeen mukaan tehdä muutoksia seuraavien työvaiheiden yhteydessä
- laaditaan tarvittavat selvitykset
- suunnitellaan tarvittavat kaavavaihtoehdot ja tehdään alustavat kaavaluonnokset
- OAS:n tarkistaminen
- laaditaan selostusluonnos
- arvioidaan vaihtoehtojen vaikutuksia yhdessä osallisten ja viranomaisten kanssa
- lähetetään alustava luonnos, niihin liittyvät selvitykset ja muu valmisteluvaiheen materiaali lausunnoille (suppeampi lausuntokierros)
- laaditaan vastineet tai järjestetään neuvottelu saadusta palautteesta

Kaavaluonnos

- järjestetään ympäristöministeriön viranomaisten kanssa työneuvottelu, maakuntavaltuuston seminaari
- perustetaan ohjausryhmä koolle
- maakuntahallituksen päätös kaavaluonnoksen nähtäville asettamisesta
- kaavaluonnos selostuksineen virallisesti nähtäville, lausuntokierros. Laaditaan lausuntojen ja huomautusten vastineet

Maakuntahallitusta pidetään ajan tasalla kaavavalmistelussa. Maakuntahallitus käsittelee maakuntakaavaa koskevat nähtävilläolot ja hyväksymiset. Kaavan ehdotusvaiheessa maakuntavaltuustoa informoidaan asiasta, jonka jälkeen maakuntahallitus käsittelee palautteen sekä päättää maakuntakaavaehdotuksen valmistelusta.

8.3 Ehdotusvaihe, kevät 2013–syksy 2013

- laaditaan maakuntakaavaehdotus valmisteluvaiheessa saadun palautteen ja mahdollisten lisäselvitysten perusteella
- tarkennetaan vaikutusten arviointia sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa
- laaditaan lopullinen kaavaselostus
- kutsutaan ohjausryhmä koolle
- järjestetään valtuustoseminaari ja maakuntahallituksen kokous
- maakuntahallituksen päätöksellä asetetaan kaavaehdotus selostuksineen nähtäville, mahdollisuus muistutusten antamiseen
- pyydetään lausunnot
- laaditaan vastineet lausuntoihin ja muistutuksiin
- järjestetään viranomaispalaveri
- maakuntahallitus käsittelee saadun palautteen ja päättää esittää maakuntakaavaehdotuksen maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi

8.4 Hyväksymisvaihe, alkuvuosi 2014

- tehdään kaavaan tarvittavat vähäiset korjaukset, mikäli kaavaehdotusta joudutaan muuttamaan olennaisesti nähtävillä olon jälkeen, on se asetettava uudelleen nähtäville
- asetetaan kaava maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi
- saatetaan kaava ympäristöministeriön vahvistettavaksi.

8.5 Vahvistamisvaihe, syksy 2014

- mahdolliset valitukset käsitellään ja liitto laatii vastineet niihin
- maakuntahallitus päättää vastineen antamisesta
- maakuntavaltuuston päätöksestä aiemmin valittaneilla on mahdollisuus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vahvistamispäätöksestä
- eri ministeriöt antavat lausuntonsa
- ympäristöministeriö arvioi kaavan lainmukaisuuden ja vahvistaa kaavan kokonaan tai jättää sen osittain tai kokonaan vahvistamatta
- maakuntakaavaan voidaan tehdä ministeriössä oikeusluonteisia korjauksia ja maakunnan liiton suosituksella vähäisiä korjauksia.

8.6 Toteutumis- ja seurantavaihe, 2014 – 2015

- seurataan kaavan ja sen vaikutusten toteutumista
- seurataan kaavaan kohdistuvia muutostarpeita
- maakuntaliitolla on käytössään maakuntakaavan seurantajärjestelmä.

Maakuntakaavan kehittämiseen tai muuttamiseen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa:

- muutokset olosuhteissa, ympäristössä tai tietoperustassa
- suunnittelun perustana olevien tavoitteiden, kehittämisstrategioiden tai lainsäädännön vaikutukset alueidenkäytön ohjaustarpeisiin

- maakuntaohjelmien tai muiden kehittämistoimien edellyttämät muutos ja ohjaustarpeet
- maakuntakaavan toteuttamisen seurannan kautta ilmenevät tarkistamistarpeet.

Kaavan aikataulu täsmentyy suunnittelun edetessä. Edellä esitetyssä aikataulussa pysyminen edellyttää sitä, että työn aikana ei ilmene sellaisia Etelä-Karjalan liitosta riippumattomia asioita, jotka aiheuttavat viivytyksiä.

9. KAAVAPROSESSIN PÄÄVAIHEET JA AIKATAULU

TYÖN ALOITUS 2012

- maaliskuu 2012 Maakuntahallitus päättää kaavan laatimisen aloittamisesta
- maaliskuu–huhtikuu 2012 aloittamisesta tiedottaminen, osallistumis- ja arviointisuunnitelman asettaminen nähtäville ja lausunkierrokselle
- elo–syyskuu 2012 perustetaan kaupanohjaus- ja työryhmä
- syyskuu 2012 viranomaisneuvottelun järjestäminen

TAVOITTEET JA ALUSTAVA LUONNOS 2012

- elosyyskuu 2012 tavoitteiden, vaihtoehtojen ja alustavan luonnoksen valmistelu, järjestetään kuntakyselyt ja viranomaisneuvottelu sekä sidosryhmäneuvottelut
- syys–lokakuu 2012 vaikutusten ja vaihtoehtojen arviointi sekä OAS:n tarkistaminen

KAAVALUONNOS

- loka–joulukuu 2012 kaavaluonnoksen valmistelu, järjestetään kuntakierrokset ja kaupanohjaus-/työryhmäkokoukset, osallistumis- ja arviointisuunnitelman tarkistaminen

2013

- helmi–huhtikuu 2013 kaavaluonnos selostuksineen asetetaan virallisesti nähtäville, järjestetään lausunkierrokset ja laaditaan lausuntoihin vastineet

KAAVAEHDOTUS

- maaliskesäkuu 2013 Kaavaehdotuksen laatiminen ja selostuksen tarkentaminen, järjestetään kuntakierrokset ja ohjaus-/työryhmäkokous, OAS:n tarkistaminen
- maaliskesäkuu 2013 tarkistetaan vaikutusten arviointi
- maaliskesäkuu 2013 maakuntahallituksen kokous
- loka–marraskuu 2013 asetetaan kaavaehdotus nähtäville ja laaditaan nähtävillä olon jälkeen vastineet annettuihin muistutuksiin ja lausuntoihin
- marraskuu 2013 järjestetään viranomaispalaveri
- tammikuu 2014 maakuntavaltuuston hyväksymisen jälkeen saatetaan kaava ympäristöministeriön vahvistettavaksi

LAADITTAVAT SELVITYKSET

- kesäkuu 2012–helmikuu 2013 Kaupan palveluverkon mitoittaminen ja vaikutusten arviointi -selvitys konsulttityönä, osittain yhdessä Kymenlaakson liiton kanssa
- tammikuu 2013 Liikenteellisen selvityksen aloitus, maankäytön ja liikenteen yhteensovittaminen
- muut mahdolliset selvitykset; tarkastellaan aikaisemmin laadittujen selvitysten hyödyntämismahdollisuudet sekä täydentämistarpeet.

10. YHTEYSTIEDOT

Etelä-Karjalan liitto

Kauppakatu 40 D

53100 Lappeenranta

puhelin: 05 6163 100 Fax: 05 6163 140

sähköposti: kirjaamo@ekarjala.fi

etunimi.sukunimi@ekarjala.fi

www. ekliitto.fi

Kaava-asiakirjat: www.ekliitto.fi/ Suunnittelu ja kehittäminen > Maankäytön suunnittelu > Vaihekaava I

YHTEYSTIEDOT

Maakuntajohtaja Matti Viialainen

Yleisjohto

puhelin: 044 7700 515

Maakuntakaavoituksen henkilöt

Suunnittelujohtaja Arto Hämäläinen

Tulosalueen vastuhenkilö

Ympäristöön, luontoon ja luonnonvaroihin liittyvät

tutkimukset ja selvitykset

puhelin: 05 6163 109, 0400 227 644

Maankäyttöpäällikkö Marjo Wallenius

Kaavaprosessin johto ja koordinointi, OAS, liikenne

Kaavatyön ohjelmointi ja kaavasunnittelu

puhelin: 05 6163 107, 040 8240 915

Tutkimuspäällikkö Pirjo Iivanainen

Tutkimustoiminta ja vaikutusten arviointi

puhelin: 05 6163 108, 040 1390 169

Suunnittelija Anja Gerdt

Paikkatietoanalyysit, maakuntakaavan suunnittelu ja

toteutus, paikkatietojen ja -tietojärjestelmien hallinta,

visualisointi

puhelin: 05 6163 106, 040 3590 283

Suunnittelija Maria Peuhkuri

Tietotuotanto suunnittelua varten, selostukset ja selvitykset,

tilastoaineiston ja paikkatietojen käyttö ja

soveltaminen

puhelin: 05 6163 128, 040 1619 163

Tutkimussihteeri Susanna Mäntykoski

Tilastoaineistojen kerääminen ja käsittely, tilastojulkaisujen

ja raporttien taitto ja tekemiseen osallistuminen

puhelin: 05 6163 105, 040 1390 171